

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО СИСТЕМИ ЗАГАЛЬНООБОВ'ЯЗКОВОГО НАКОПИЧУВАЛЬНОГО ПЕНСІЙНОГО СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ

Реформування національної пенсійної системи є одним з пріоритетів діяльності Уряду нашої країни на сучасному етапі розвитку суспільства. Соціальний захист громадян пенсійного віку зазначається в основному законодавчому документі держави [1]. Сучасний стан доходів українських пенсіонерів показує, що вони значно нижчі ніж в більшості європейських країн і не відповідають прийнятим міжнародним стандартам [2]. Тому в діючу пенсійну систему держави необхідно вносити зміни, щоб вона відповідала сучасним вимогам і потребам громадян пенсійного віку. Міжнародний досвід засвідчує: оптимальна пенсійна система має бути адекватною. Тобто пенсія має належним чином замінювати колишню заробітну плату людини, щоб після виходу на пенсію вона не відчувала серйозного погіршення свого фінансового стану. Тому що головна вимога до пенсійної системи – подолання бідності пенсіонерів.

Важливо також щоб пенсійна система була реальною. Це означає, що суспільство повинно мати фінансову можливість забезпечити оту її адекватність - і на сьогоднішній день, і через багато років. Крім того вона має бути сталою, так як постійні зміни, непередбачуваність і коригування призводять до того, що люди втрачають впевненість у своєму майбутньому, довіру до самого пенсійного забезпечення та влади. І як показують сьогоднішні реалії, пенсійна система має бути надійною, такою, що може протистояти викликам, зокрема економічним і демографічним кризам.

У системі державного пенсійного страхування загальнообов'язкова накопичувальна пенсійна система розглядається як така, що доповнює солідарну пенсійну систему, яка формує 1 –й рівень вітчизняної пенсійної системи. Характеризуючи накопичувальну пенсійну систему з визначеним внеском, науковці відмічають, що результати її функціонування повинні визначати три основні чинники:

- тривалість сплати страхових внесків (розпочати їх сплачувати треба якомога раніше);
- ставка страхових внесків;

- інвестиційний дохід та операційні витрати [3].

В Україні 2-й рівень вітчизняної пенсійної системи на сьогодні не має практичного застосування. Запровадження обов'язкової накопичувальної пенсійної системи 2-го рівня може виявитись життєздатним, але лише за умови оптимізації її побудови та параметрів реалізації по відношенню до пенсійної системи в цілому. На думку експертів, фахівців, науковців для цього необхідно забезпечити виконання відповідних вимог [4].

Однією із основних вимог вважається забезпечення внутрішньої логічності побудови системи обов'язкових індивідуальних пенсійних рахунків на переході між фазами накопичення коштів та виплати пенсій, включаючи впровадження жорсткої нормативної бази з управління інвестиціями, що враховує ключові ризики та невизначеність, притаманну пенсійним заощадженням. Важливо також заохочувати якомога ширшу участь і здійснення внесків у достатньому розмірі у довгостроковій перспективі.

Для збереження і збільшення пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм необхідно пропонувати інвестиційні інструменти із низькими розмірами операційних витрат. Також потрібно розробити належні інвестиційні стратегії за замовчуванням, але при цьому надати учасникам можливість вибору інвестиційних пенсійних портфелів із різними профілями ризику та горизонтами інвестування. Як вважають науковці, для громадян, які наближаються до виходу на пенсію, треба використовувати стратегії на основі повного життєвого циклу як опцію за замовчуванням, покликану захистити їх від негативних наслідків.

Враховуючи практичний досвід міжнародного фондового ринку щодо залучення пенсійних активів накопичувальних пенсійних програм було б доцільно дозволити інвестування значної (від середньої до високої) процентної частки загальної вартості пенсійних активів у іноземні класи активів. За допомогою законодавчого регулювання важливо також дати можливість залучати іноземні інвестиційні компанії з управління активами до участі в управлінні пенсійних активів 2-го рівня.

Використання пенсійної системи 2-го рівня сприятиме у розв'язанні демографічних проблем довгострокового характеру, а також поліпшенню достатності пенсійних виплат громадянам пенсійного віку. Це можна буде досягти, якщо вона буде оптимально побудована, нею будуть ефективно управляти і буде сформоване належне регулювання, особливо з боку держави у сфері пенсійного законодавства.

Перелік джерел інформації:

1. Конституція України. Закон України від 28.06.1996 р. №254к/96-ВР. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text>.

2. Конвенція Міжнародної організації праці «Про мінімальні норми соціального забезпечення» від 28 червня 1952 року за №102. URL: <www.kiev.gov.ua>.

3. Обов'язкові накопичувальні пенсійні системи (2-й рівень) Міжнародний досвід: уроки для України. Проект USAID «Трансформація фінансового сектору», Березень 2018 рік.

4. «Розробка та реалізація пенсійних схем із визначеним внеском: виклики для політики та рекомендації», ОЕСР. 2013. С. 4 (Design and Delivery of Defined Contribution (DC) Pension Schemes: Policy Challenges and Recommendations, OECD, 2013, p. 4).